

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Daniely Zemanové a soudců Zdeňka Kühna a Miloslava Výborného v právní věci žalobce: **J. P.**, proti žalovanému: **Obec Seč**, se sídlem Seč č. 17, Ústí nad Orlicí, ve věci ochrany proti nečinnosti správního orgánu, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 8. 1. 2015, čj. 52 A 124/2014 – 29,

t a k t o :

- I. Žalobci **se neustanovuje** zástupce pro řízení o kasační stížnosti.
- II. Kasační stížnost **se zamítá**.
- III. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Předmět řízení

[1] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) včasnou kasační stížností napadá v záhlaví označené usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích (dále jen „krajský soud“), kterým byla zamítnuta jeho žádost o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce a kterým byl stěžovatel vyzván k uhrazení soudního poplatku za žalobu.

II. Řízení před krajským soudem

[2] Žalobou ze dne 25. 12. 2014 podanou dle části třetí, hlavy II, dílu 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, v platném znění (dále jen „s. ř. s.“), se stěžovatel domáhal ochrany proti nečinnosti správního orgánu ve věci nevyřízení odvolání proti rozhodnutí žalovaného ze dne 20. 11. 2013, čj. 105/2013. Součástí žaloby byla žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků a ustanovení právního zástupce z řad advokátů včetně vyplněného formuláře *Prohlášení o osobních, majetkových a výtěžkových poměrech*. Z tohoto prohlášení vyplývá, že stěžovatel je starobní důchodce, má manželku, oba pobírají starobní důchod v celkové výši 20 498 Kč. Ve společném jmění manželů mají bytovou jednotku v P. a rodinný domek s pozemky u L. v B. Manželka stěžovatele je osobou těžce zdravotně postiženou. Stěžovatel dále přiložil výpis z účtu manželky za květen 2014 s konečným zůstatkem 15 695 Kč.

[3] Napadeným usnesením krajský soud zamítl žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků i ustanovení zástupce a vyzval jej k zaplacení soudního poplatku za žalobu ve výši 2 000 Kč. Krajský soud s odkazem na judikaturu Nejvyššího správního soudu dospěl k závěru, že u stěžovatele existují důvody, pro které mu nelze osvobození od soudních poplatků přiznat. Stěžovatel vede s veřejnými institucemi množství sporů týkajících se poskytování informací, které se nevztahují k podstatným okolnostem jeho osobní sféry. Naopak se jedná o spory vyvolané zájmem stěžovatele o fungování veřejných záležitostí. Mimo jiné i z veřejně dostupných zdrojů krajský soud zjistil, že stěžovatel požadoval po žalovaném, coby povinném subjektu, značné množství informací bizarního (či spíše patologického) charakteru. V důsledku žádostí stěžovatele o informace bylo nuceno odstoupit celé zastupitelstvo obce Seč (žalovaného) a Ministerstvo vnitra bylo nuceno obci ustanovit správce. Krajský soud dále konkrétně poukázal na množství sporů, které stěžovatel vede i s dalšími povinnými subjekty. Povaha sporů stěžovatele vedla na základě výše uvedeného krajský soud k zamítnutí žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků, neboť osvobození od soudních poplatků nemá umožňovat chudým osobám vést bezplatné soudní spory dle libosti, nýbrž zajistit, aby v případech, kdy nemají dostatek prostředků, mohly tyto osoby účinně bránit svá práva u soudu. Aktivitu stěžovatele proto krajský soud vyhodnotil jako svévolný a šikanózní výkon práva, který nepožívá bezplatné soudní ochrany.

[4] Krajský soud se dále zabýval majetkovými poměry stěžovatele, přičemž dovodil, že ani ty neodůvodňují osvobození stěžovatele od soudních poplatků. Stěžovatel spolu s manželkou vlastní dvě nemovitosti a mají čistý příjem 20 498 Kč. Stěžovatel tedy podle názoru krajského soudu není nemajetný, a proto jen neosvobodil od soudních poplatků a v důsledku toho mu ani neustanovil zástupce z řad advokátů.

III. Kasační stížnost a vyjádření žalovaného

pokračování

[5] Stěžovatel napadl usnesení krajského soudu včasnou a velmi obsáhlou kasační stížností, v níž namítal, že se nachází v nepříznivé životní i finanční situaci. Stěžovateli není zřejmé, proč byl dříve od soudních poplatků osvobozen a nyní nikoli, přestože se jeho finanční poměry nezměnily. Odmítá, že by se jeho spory nedotýkaly jeho životní sféry či že by jeho žaloba v této konkrétní věci představovala šikanózní výkon práva, neboť se pouze brání nedůstojnému zacházení ze strany veřejné správy a kriminalizaci své osoby. Ohrazuje se též proti jednání správce žalovaného JUDr. Štastného. Podle svých tvrzení je to naopak stěžovatel, kdo je šikanován a diskriminován, neboť jeho žádosti o informace jsou již rovnou odmítány. Stěžovatel dále obsáhle v kasační stížnosti vylíčil množství skutečností, které nesouvisí s rozhodnutím o nepřiznání osvobození od soudních poplatků a neustanovení zástupce z řad advokátů. Součástí těchto tvrzení je i rozsáhlý seznam jeho žádostí o poskytnutí informací a způsobů rozhodnutí povinných subjektů o těchto žádostech včetně uvedení důvodu, proč stěžovatel s takovým vyřízením svých žádostí není spokojen. Nebylo podle něj nikdy prokázáno, že by porušil právní předpisy nebo že by šikanoval správní orgány. Závěry správních orgánů a krajského soudu označil za ryze účelové. Stěžovatel je přesvědčen, že mu mělo být osvobození od soudních poplatků přiznáno, a měl mu být ustanoven zástupce. Svého práva na přístup k soudu nikdy nezneužil; názorem prezentovaným v napadeném usnesení mu krajský soud navždy odepřel právo na informace.

[6] Stěžovatel v kasační stížnosti požádal o ustanovení zástupce a osvobození od soudních poplatků.

[7] Žalovaný se ke kasační stížnosti vyjádřil podáním ze dne 19. 2. 2015, z něhož vyplývá, že se žalovaný vždy snažil řádně zpracovávat žádosti stěžovatele, nicméně se jednalo o nepřiměřené množství písemností. Stěžovatel není občanem obce Seč. Neustálé vyřizování stížností a žádostí stěžovatele zabraňuje žalovanému v řádném fungování. Z důvodu neustávajících žádostí stěžovatele bylo nuceno celé zastupitelstvo obce rezignovat. K vyjádření žalovaný přiložil seznam písemností od stěžovatele adresovaných žalovanému a týkajících se žádostí o informace.

[8] Na vyjádření žalovaného reagoval stěžovatel replikou ze dne 5. 3. 2015, v níž setrval na své již uplatněné argumentaci a rozhodl svá tvrzení obsažená v kasační stížnosti.

IV. Posouzení důvodnosti kasační stížnost

[9] Kasační stížnost je podle ustanovení § 102 a násl. s. ř. s. přípustná (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 5. 2014, čj. 3 As 125/2012 – 43, dostupné na www.nssoud.cz, stejně jako veškerá další rozhodnutí Nejvyššího správního soudu) a podle jejího obsahu je v ní namítán důvod dle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s.

ř. s., tedy nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení.

[10] Vzhledem k tomu, že stěžovatel v kasační stížnosti požádal o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce, Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval těmito žádostmi.

[11] Nejvyšší správní soud na úvod konstatuje, že netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení advokátem. V případě kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu o neosvobození od soudních poplatků a neustanovení zástupce z řad advokátů by totiž docházelo pouze k řetězení problému, které by popíralo smysl samotného řízení a zároveň by nesvědčilo ani zásadě hospodárnosti a rychlosti řízení, jež se obecně uplatňuje ve vztahu k výkonu celé veřejné správy (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, čj. 1 Afs 65/2007 – 37, a ze dne 13. 9. 2007, čj. 9 As 43/2007 – 77). O žádosti o osvobození od soudních poplatků proto Nejvyšší správní soud nerozhodoval. Bylo však nutno se zabývat žádostí stěžovatele o ustanovení zástupce z řad advokátů a v souvislosti s tím vyhodnotit potřebu zastoupení stěžovatele v řízení o kasační stížnosti.

[12] Z ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s. vyplývá, že pro rozhodnutí o ustanovení zástupce v řízení zákon vyžaduje kumulativní splnění dvou podmínek: nedostatek prostředků, který by odůvodňoval osvobození od soudních poplatků, a dále nezbytnou potřebu takového rozhodnutí k ochraně práv účastníka řízení. Z důvodu již zmíněného řetězení řešeného problému posouzení majetkových poměrů stěžovatele ve vazbě na osvobození od soudních poplatků zdejší soud splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků neposuzoval a zabýval se rovnou druhou podmínkou, tj. nezbytností ustanovení zástupce k ochraně práv stěžovatele.

[13] Po zhodnocení obsahu kasační stížnosti (o rozsahu 19 stran strojového textu) dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že v projednávané věci není nezbytná potřeba zastoupení stěžovatele v kasačním řízení prokázána. Kasační stížnost má v rámci daných možností požadované náležitosti a stěžovatel v ní podrobně vysvětlil, proč a z jakých důvodů považuje napadené usnesení krajského soudu za nezákonné. Z obsahu kasační stížnosti též vyplývá, že stěžovatel se v dané problematice poměrně dobře orientuje. Nejvyššímu správnímu soudu nic nebrání, aby o stěžovatelem formulované kasační stížnosti věcně rozhodl. Za této situace tedy Nejvyšší správní soud návrhu na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti nevyhověl. Jak je již výše uvedeno, netrval zdejší soud na povinném zastoupení stěžovatele v řízení o kasační stížnost, dále se proto Nejvyšší správní soud věnoval věcnému přezkumu usnesení krajského soudu napadeného kasační stížností.

[14] Na základě ustanovení § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s. je Nejvyšší správní soud při přezkumu rozhodnutí krajských soudů vázán rozsahem a důvody kasační stížnosti, ledaže by bylo řízení před soudem zmatečné, bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, anebo je-li rozhodnutí správního orgánu nicotné. K výše uvedeným vadám tedy Nejvyšší správní soud přihlíží z úřední povinnosti. Zdejší

pokračování

soud přezkoumal napadené usnesení z těchto důvodů a žádné z výše uvedených pochybení v řízení před krajským soudem neshledal.

[15] Stěžovatel nesouhlasil s důvody krajského soudu, pro které mu nebylo přiznáno osvobození od soudních poplatků, a nebyl mu ustanoven zástupce z řad advokátů. Z odůvodnění napadeného usnesení vyplývá, že stěžovateli nebylo osvobození od soudních poplatků přiznáno ze dvou důvodů. Prvním důvodem, který krajský soud upřednostnil, byla povaha sporů, které stěžovatele vede s žalovaným a dalšími institucemi, což krajský soud označil za šikanózní výkon práva, jemuž nelze přiznat dobrodiní ve formě osvobození od soudních poplatků. Druhým důvodem byly majetkové poměry stěžovatele, neboť z prohlášení o majetkových poměrech stěžovatele krajský soud dovodil, že stěžovatel disponuje dostatečnými prostředky.

[16] Osvobození od soudních poplatků představuje procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka řízení nacházejícího se v tíživé finanční situaci před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Jedná se o možnost ochrany účastníka, pro něhož by samotné zaplacení soudního poplatku nebylo možné, nebo jen s nepřiměřenými obtížemi, a který důvodně hájí svá práva před činností správních orgánů zasahující do jeho osobní právní sféry (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 6. 2012, čj. 2 Ans 6/2012 – 12). Podle § 36 odst. 3 věty první a druhá s. ř. s. [ú]častník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno.

[17] Nejvyšší správní soud nejprve podotýká, že na rozdíl od krajského soudu považuje za hlavní důvod nepřiznání osvobození od soudních poplatků stěžovateli skutečnost, že jeho majetkové poměry toto osvobození neodůvodňují. Primárně je totiž zapotřebí hodnotit majetkové poměry žadatele o osvobození od soudních poplatků a až následně přistupují další specifické okolnosti mající vliv na přiznání či nepřiznání tohoto osvobození (obdobně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, čj. 7 As 101/2011 – 66). Z Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech doloženého stěžovatelem v řízení před krajským soudem vyplývá, že stěžovatel i jeho manželka jsou starobní důchodci. Výše jejich čistého příjmu ze starobního důchodu dosahuje částky 20 498 Kč. Ve společném jmění manželů mají bytovou jednotku v P. a rodinný domek s pozemky u L. v B. Stěžovatel dále přiložil výpis z účtu manželky za květen 2014 s konečným zůstatkem 15 695 Kč. Výpis ze svého bankovního účtu ani aktuální stav svých dostupných finančních prostředků stěžovatel nedoložil. Stěžovatel také ve svých měsíčních výdajích uvedl částky, jejichž celková suma činí 8 050 Kč s tím, že hradí další náklady na zdravotní péči o manželku.

[18] Soud je při hodnocení splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků vždy povinen hodnotit konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele (srov. např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 3. 2012, čj. 1 As 35/2012 – 32, nebo rozsudek Nejvyššího správního soudu ze

dne 24. 3. 2010, čj. 8 As 22/2010 – 91). V tomto ohledu je třeba podotknout, že stěžovatel disponuje pravidelným příjmem ve formě starobního důchodu v nezanedbatelné výši, stejně tak jeho manželka. Náklady společné domácnosti přitom hradí spolu. Z usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 8. 2010, čj. 1 As 23/2009 – 95, vyplývá, že při úvaze o splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků podle § 36 odst. 3 s. ř. s. vychází soud nejen z finanční hotovosti, již žadatel disponuje, ale bere v úvahu i jeho celkové majetkové poměry včetně vlastnictví nemovitostí. Stěžovatel má ve společném jmění manželů dvě nemovitosti (byt a rodinný dům s pozemky), přitom většinu svého času tráví dle svých vlastních tvrzení u svého syna, kde i často bydlí (adresu uvádí jako přechodné bydliště). S ohledem na všechny tyto skutečnosti se Nejvyšší správní soud ztotožnil s krajským soudem, že majetkové poměry stěžovatele neodůvodňují přiznání dobrodiní ve formě osvobození od soudních poplatků.

[19] K uvedenému závěru, který by sám o sobě postačoval pro negativní rozhodnutí o žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků, je možno též zohlednit i povahu sporů, které stěžovatel vede. Ze správního spisu, z vyjádření žalovaného i z vlastních tvrzení stěžovatele vyplývá, že stěžovatel vede značné množství sporů s povinnými subjekty týkajících se práva na informace. Podání stěžovatele jsou velmi rozsáhlá a komplikovaná. Stěžovatel požaduje nezvyklé množství informací, které se nedotýkají jeho právní sféry. Z žádostí stěžovatele o informace spíše vyplývá stěžovatelův zájem na zjištění veškerých možných informací o činnosti žalovaného. Vyžadované informace a následný procesní postup stěžovatele mají často povahu obstrukčního charakteru. Jak přitom konstatoval sám stěžovatel, cílem těchto žádostí o informace a následných odvolání a soudních řízení je pokračováním jeho „osobního boje“ za dosažení „absolutního vítězství“ nad žalovaným. Z judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že za určitých okolností lze nepřiznat osvobození od soudních poplatků i nemajetnému účastníku řízení. O takový případ *„se může jednat, vede-li účastník s různými veřejnými institucemi množství sporů týkajících se poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, které často pokračují jako spory soudní, a přitom nejde o spory mající vztah k podstatným okolnostem účastnickovy životní sféry (netýkají se, a to ani nepřímě, účastnickova majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí, nýbrž jde o spory vyvolané účastnickovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí)“* (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, čj. 7 As 101/2011 – 66).

[20] S ohledem na výše uvedené Nejvyšší správní soud souhlasí se závěrem krajského soudu, dle něhož stěžovatel nesplnil podmínky pro osvobození od soudního poplatku dle § 36 odst. 3 s. ř. s.

[21] Namítal-li stěžovatel, že již byl v minulosti za stejných podmínek a na základě stejných skutkových okolností od soudních poplatků osvobozen, a měl proto být osvobozen i nyní, nelze mu přisvědčit. Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 26. 8. 2009, čj. 1 As 39/2009 – 88, konstatoval, že *„[z]ásadu stejného rozhodování ve vztahu k témuž účastníkovi nelze vykládat absolutisticky. Na jedné straně stojí ústavní imperativ zákazu svévole a ústavním pořádkem chráněná důvěra adresáta rozhodnutí v to, že k němu bude soud přistupovat ve svých budoucích rozhodnutích konzistentně s tím, jak o něm rozhodoval v minulosti. Naproti tomu stojí v prvé řadě možná změna relevantních skutkových okolností,*

pokračování

rozhodných pro aplikaci právní normy, která opodstatní rozhodnutí odlišné od rozhodnutí předchozího.“ V právě posuzovaném případě však došlo ke změně skutkových okolností. Stěžovatelem namítaný případ, kdy byl osvobozen od soudních poplatků, se vztahuje k jeho první žalobě v předmětné věci, kdy krajskému soudu ještě nebyly známy skutkové okolnosti případu v takové míře, jak mu jsou známy nyní. Ke každé jednotlivé žádosti o osvobození od soudních poplatků je přitom třeba přistupovat individuálně a rozhodovat o ní na základě všech dostupných aktuálních relevantních informací. Krajský soud se detailně zabýval aktuálními majetkovými poměry stěžovatele i povahou jeho sporů; v tomto ohledu mu tedy nelze nic vytknout.

[22] Vzhledem k tomu, že u stěžovatele nebyly splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků, uzavírá zdejší soud, že v důsledku toho nedošlo ani k naplnění předpokladů pro ustanovení zástupce stěžovateli dle ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s. V řízení o žalobě přitom není povinné zastoupení advokátem.

[23] Nejvyšší správní soud pro úplnost podotýká, že se v projednávané věci mohl zabývat pouze skutečnostmi týkajícími se osvobození od soudních poplatků, nikoliv zákonností postupu správních orgánů při poskytování informací stěžovateli.

V. Závěr a náklady řízení

[24] Kasační stížnost uplatněnou stěžovatelem neshledal Nejvyšší správní soud na základě výše uvedeného důvodnou a ani z přezkumu dle § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., který Nejvyšší správní soud provádí z úřední povinnosti, nevyplynul důvod pro zrušení napadeného usnesení krajského soudu. Kasační stížnost stěžovatele byla proto v souladu s ustanovením § 110 odst. 1 s. ř. s. větou poslední zamítnuta.

[25] O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud dle ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, proto mu právo na náhradu nákladů řízení nenáleží. Toto právo by náleželo žalovanému, protože však žalovaný žádné náklady neuplatňovala a Nejvyšší správní soud ani žádné náklady, jež by mu vznikly a jež by překročily náklady jeho běžné administrativní činnosti, ze spisu nezjistil, rozhodl tak, že se žalovanému náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. března 2015

Daniela Zemanová

předsedkyně senátu